

Myšlenka univerzální platnosti lidských práv je od konce 40. let 20. století symbolem naděje na všeobecný mír a spravedlnost ve světě. Přestože je fikcí, o čemž poskytuje antropologie nespočet důkazů, povědomí o ní je přesto silné a všeobecně rozšířené a inspiruje mnohé k úsilí o svobodu, důstojnost a k odporu proti násilí. Cílem této práce je na dvou kontroverzních tématech ukázat, jak a proč hodnotově motivovaný boj za lidská práva v praxi často selhává. Cílem však není ušlechtilou myšlenku lidských práv kompromitovat, ale přispět k jejímu důkladnějšímu pochopení a účinnější realizaci.

V kapitole věnované ženské obřízce je předmětem kritické analýzy mezinárodní kampaň za vymýcení tzv. ženské obřízky, kterou vede mezinárodní feministické hnutí od konce 70. let minulého století. Pozornost je věnována především manipulaci s fakty a neférové argumentaci, díky níž získala tzv. ženská obřízka nálepku kruté praktiky zaostalých společností, sloužící ponižování a ovládnutí žen, znemožňující strukturovanější porozumění skutečnosti.

V kapitole o potratech se práce snaží pod povrchem debaty o zpřísnění potratové legislativy v současném Polsku odhalit politické a kulturní vlivy, které ačkoli s tématem nesouvisí, zásadně formují postoje jejích účastníků.

Veškerá výzkumná práce spočívá v analýze textů, a to jak psaných, tak mluvených, v širokém spektru, počínaje oficiálními dokumenty a politickými projevy, přes texty odborné, přesvědčovací až po články a neformální promluvy z masových médií, či příspěvky v internetových diskusních fórech.

Práce na dvou příkladech ukazuje, že debata o lidských právech je často debatou zástupnou a jejím cílem není vždy vyšší a lepší ochrana skutečně či domněle utlačovaných. Obě vybraná témata souvisejí s právy a postavením žen ve společnosti; obě provedené analýzy ukazují, jak málo je v realitě brán v úvahu názor, postoj a zájem konkrétně dotčených žen.

Z výsledků práce je možné interpretovat tyto závěry: (1) Nelze vést boj za lidská práva bez účasti těch, o jejichž práva se jedná, ale právě to se většinou děje. Mezinárodní diskurz je ovládán metodami politického marketingu, který je sice účinný pro upoutání pozornosti k určitému problému a mobilizaci veřejného mínění, samotnou podstatu problému však zatemňuje a k jeho konstruktivnímu řešení nepřispívá. To jde bohužel na vrub i nevládním organizacím a lidskoprávním aktivistům. (2) Hodnotové konflikty ve společnosti lze často řešit jedině kompromisem, který zohlední jak obě krajní stanoviska, tak dobové pojetí celospolečenského zájmu. Lidská práva je proto třeba v praxi nahlédnout také jako jistou konvenci v kontextu dobových mravů spíše než výhradně jako odraz absolutních hodnot.